קבלה · ספר יצירה

# רמב"ן על ספר היצירה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

# רמב"ן על ספר היצירה

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רמבן-על-ספר-היצירה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

**פירוש הרמב"ן לספר יצירה**

א בל"ב נתיבות וכו' - הן עשר ספירות וכ"ב אותיות. ומנצפ"ך צופים אמרום, על כן אינם בחשבון הל"ב. ואף על פי שאמרנו שהעשר ספירות בכלל האותיות אינם האותיות, כי הם פנימיותם, והם דבר נעלם נכללות באותיות, ויוצאות עמהם בשביל אחד בהעלמה אחת ברוח בגוף. וכוונת החשבון הזה ללב, ולב הוא רצון, כענין שנאמר, "היש לבבך ישר עם לבבי כאשר לבבי עם לבבך", כי קיום כל דבר הוא בעוד הרצון בו ויהיה בל בהתהפך הרצון להשיב כל הדברים להוייתן כמושך את רוחו אליו. וכן התחלת התורה וסופה בי"ת בראשית ולמ"ד דישראל, כלומר שישוב הענין לאשר לו אחוזת הארץ היא האפיסה המוחלטת, פירוש המוחלטת תרגומו לצמיתות לחלוטין, על כן נרמז כי אין הדעת משיג אליו:

נתיבות - הם שבילים דקים ואין אדם רואה בראש השביל המקום שהוא הולך, לכך לא אמר דרכים שהדרכים רחבים וניכרים, שאדם עומד על אם הדרך ורואה לכל מראה עיניו לאיזה מקום הוא הולך, מה שאין כן בשבילים מרוב דקותם. וכן בענין הכתוב, "עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתיבות עולם", הזכיר לדרכים ראיה ולנתיבות שאלה:

פליאות - כמו, "כי יפלא" ומתרגמינן יפריש, כלומר יוצאות מפורשות ומובדלות זו מזו, ולפי עומק הדקות שם פלא נאות בהם לא שם הבדלה והפרשה:

חכמה - היא סוף מה שאדם יכול להשכיל במחשבה. ומסורת הענין ברמז כי כתר עליון ית' מלא יותר ממה שהלב יוכל להרהר כבודו, צמצם עצם הכבוד כשעור פני הפרכת [נ"א, הכפרת] וכבין שני הכרובים שהוא טפח, ונמצא חושך על פני הכל כי העדר האור הוא חשך. והמשיך ממקור הכל האור הבהיר הנקרא חכמה. שלשים ושתים נתיבות כל נתיב ונתיב נוקב בחשך האותיות בצורתם והספירות בשיעור שברצון הגוזר יתברך ויתעלה, ונעשו מובדלים זה מזה. ונקיבת אור הנתיבות ויציאתם מפורשות זו מזו נקראת חקיקה. לכך אמר שבהם חקק יו"ד ה"א כלומר בנתיבות האור שהם ל"ב מעת המשכתן מן הכתר העליון בהם חקק החוקק יתברך את החשך ועשה מהם עצם כבוד נרמז עליו בשם יו"ד ה"א. והכבוד הזה נקרא חכמ"ה בשם הנתיבות עצמם, ולכך נקרא חכמה כי כתר עליון יתברך ויתעלה נרמז באל"ף ה"א של שם אהי"ה בענין אחדות שלמה בכל צד ובכל מחשבה וענין, ולא יתכן להזכיר בה חקיקה. עוד נמשך המעיין ופעל עצם כבוד נקרא יו"ד ה"א וא"ו ה"א נקוד אלה"ים והוא הבינ"ה, והוסיף על השם הראשון וא"ו ה"א כלומר בכאן מוסד הבנין וא"ו ה"א. עוד נמשך המעין ויצר עצם כבוד נקרא צבאו"ת לפי

שהוא אות בצבא שלו שהם הגדולה והגבורה, ועד סוף הבנין כלו יתברך ויתעלה נרמז בזה הפירוש ענין התיבה הזאת:

ויש נוסחאות שמוסיפות בגירסא, אלה"י ישראל אלה"ים חיים שד"י רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו - ולפי אותה הנוסחא פירוש צבאות הגדולה והגבורה, והוא לשון צבא. ונרמז בתיבה עצמה השם הגדול שהוא אות בצבא שלו, לפי שהכל אחד, והוא אלה"י ישראל בהמשך המעיין עוד. ושוב נמשך מקור חיים ופעל כבוד נקרא אלה"ים חיים והוא הנצח וההוד, ונמשכו נתיבות המעיין לשם הנקרא שד"י והוא יסוד עולם. ועניינו לשון תוקף, וכן שמעתי פירוש לפניו ילך דבר. ורבותינו רמזו בו עוד שאמר לעולמו די, לפי שסוף המשך הנתיבות בסוד הפעולה הוא. ושמעתי שהיו האותיות פועלות כפי חשבון השם הזה במילואו וא"ל די ולא פעלו אלא שמנה עשר אלף עולמות, ואין לי לפרש. ומשם נמשך המעיין וברא כבוד נקרא רם ונשא, וכן כתוב, "יושב על כסא רם ונשא ושוליו מליאים את ההיכל", והוא שוכן עד וקדוש שמו יתברך ויתפאר ויתרומם על כל:

בשלשה ספרים ספר וספר וסיפור - כלומר שהוא מתיחד באלו השלשה מקומות, בספר שהוא חכמה ראשונה, ובספר שהוא בינה שאדם מונה בה, ובספור כלל שאר המתיחדים באחדותו:

ב עשר ספירות בלימה - ענין זו הבבא לפרש את הראשונה. ואמר כי הל"ב נתיבות שאמרנו הם עשר ספירות וכ"ב אותיות, והזכיר הספירות בלשון בלימה שאתה חייב לבלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר שהם פנימיות לאותיות, ולא נכתבו בתורה כמו האותיות. ופירוש עשרים ושתים אותיות שהם יסוד, שלש אמות אמ"ש יסודם, ושבע כפולות שהם בגדכפר"ת שמקבלות דגשות ורפיות, והם מדות כפולות כמו שאנו עתידים לפרש ושתים עשרה פשוטות שאינם משתנות:

ג עשר ספירות בלימה מספר עשר אצבעות - פירוש כי העשר ספירות שהם נעלמות והם בלימה, מספרם וענינם נראה ביצירה התחתונה. שנבראו באדם עשר אצבעות ביד וברגל שהם בהתחלת האדם ובסופו, והם חמש כנגד חמש לפעול באלו צד ימין ורחמים ובאלו צד שמאל ודין, וברית יחיד מכוונת באמצע במילה ובלשון ובפה, כלומר נתייחדו בשלשה מקומות יחוד שלם, במילה והיא בצורת יו"ד לרמוז על ייחוד החכמה, ובלשון שהוא צורת וא"ו לרמוז על הקו האמצעי בשם הגדול, ובפה הוא הנקב שהדיבור יוצא ממנו והוא בצורת ה"א בהעלמה, ורומז על ייחוד הבינה. ואלו הם האיברים המיוחדים באדם, לפי ששאר האיברים כפולים שתי עינים שתי אזנים ושתי לסתות, וכן כולם.

והלב הוא מיוחד צריך עיון. ושיעור אלו האיברים טפח בכל אדם חוץ מבעלי מומין, והוא השיעור שבצמצום הראשון שזכרנו. והחסיד גורס במלת לשון ובמלת המעור והוא רמז לוא"ו ה"א, וצריך עיון:

ד עשר ספירות בלימה עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר - אלו הספירות הם פועל הספירות הנמשכות מן המקור שפעלו עשר דברות. ופירוש שהם עשר ולא תשע להביא במנין הכתר שממנו נמשכו, אף על פי שאין המחשבה משגת בו, אבל ממה שאדם רואה הנתיבות הנמשכות ממנו יודע שהוא מקור נובע. עשר ולא אחד עשר להוציא מן המניין הדבר הנעלם שבראש הכתר, שממה שאנו רואים לו סוף בראש הנתיבות יחשוב האדם שיש לכתר ראש ואם כן למעלה ממנו דבר נעלם נשגב מן המחשבה ומן הפה אינו נכנס במניין. ושמעתי בזה פירוש אחר וזה הוא הנכון:

הבן בחכמה וחכם בבינה - ענין ההבנה הוא להבין דבר מתוך דבר, וכך אמר בחכמה אין לך בה אלא הבנה שהבנת אותה מתוך דבר אחר והיא הבינה שראית וחכמת בה:

בחון בהם - בעצמם ענין הנתיבות שהם מפורשות זו מזו ופעלו עצם כבוד אחד:

וחקור מהם - מה שלמעלה, כמו שאדם חוקר בלכתו בנתיב לאיזה מקום יוליך אותו:

העמד דבר על בוריו - הוא משענתו כפי תרגומו, כלומר חשוב שהדבר נשען על משענתו שלמטה ממנו. והשיב היוצר על מכונו שלמעלה והוא כמו אל, אבל להתעלות היוצר למעלה אמר בלשון הזה, ופירש הענין ליחד הדבר מלמטה למעלה. והיוצר הוא אלה"י ישראל יתברך בבינ"ה שהוא מכונו ויתרומם בחכמ"ה:

ה עשר ספירות בלימה עשר שאין להם סוף עומק ראשית ועומק אחרית וכו' - איני מבין זאת הבבא וצריך עיון:

ו עשר ספירות בלימה צפייתן כמראה הבזק וכו' - כלומר מה שאדם מתחיל להיות צופה בהם היא המראה העשירית שבמרכבה, והוא כמראה הבזק שהוא עשירי למראות בפרשת המרכבה שביחזקאל. והם, רוח סערה, ענן, אש מתלקחת, נוגה כעין החשמל, ומראה ארבע חיות, ומראיהן כגחלי אש, ומראה הלפידים ברק כמראה הבזק. ממראה הבזק שהוא תחלת מה שאדם צופה במרכבה משם צופה ומביט למעלה בעשר הספירות. ותכליתן אין להם סוף כמו שפרשנו:

דברו בהם ברצוא ושוב. הוא הרצון היוצא מאין סוף, ותכליתן ברצוא ושוב:

ולמאמרו כסופה ירדופו - העשר ספירות שבמרכבה. ולפני כסאו הם משתחוים - הוא כסא הכבוד ממש, כעין כסא שלמה ע"ה שנאמר, "וישב שלמה על כסא ה' למלך":

ז עשר ספירות וכו' נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן - ענין זאת הבבא להודיע היות מחשבתך מיוחדת יחוד גמור, שהאדון יחיד הוא הכתר עליון יתברך וממנו הדברים ובו מתייחדים בייחוד שלימה. ויש גורסין, שאדון יחיד והיוצר מיוחד ולפני אחד מה אתה סופר - , כי אין מחשבה ודיבור יכולים לספור לפני אחד ואין לפניו אלא אין גמור:

ח עשר ספירות בלימה בלום פיך וכו' - חזר ופירש למה קרא הספירות בלימה, שאתה חייב לבלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר. ואם רץ לבך להסתכל במחשבה מה לפנים, שוב למקום הוא מקומו של עולם שהוא החכמה. שלכך נאמר רצוא ושוב כלומר שאם יעלה דעתך למעלה שוב למטה מיד שלא להתעכב באותו הסתכלות המחשבה המתעלה. ועל דבר זה נכרת ברית שנתן רשות להיות צופה ושב מיד למקום יתברך הנותן כבוד לאדם לכבוד שמו:

ט עשר ספירות בלימה אחת רוח אלהי"ם חיים ברוך ומבורך שמו של חי העולמים - ענין שם הוא עצם דבר, והוא לשון דק ופנימי שאינו גוף. קול ורוח ודבור וזהו רוח הקדש, כלומר אין לך דבר שאין לו קול כמו הקול הנשמע בדפיקת האויר, ורוח יש בו שהוא הדופק והמגיע לאוזן השומע, ודבר שמצייר הענין. וכן יש שלשה דברים אלו בתכלית הדקות בספירה הראשונה, וזהו רוח הקדש, כלומר כמו רוח האדם שהיא נשמה בתוך הגוף כך הרוח בקדש. והקדש היא חכמה, ומפני השתלשלות הדברים נקראת הנבואה רוח הקדש אף על פי שאין הנבואה מגעת עד שם:

י שתים רוח מרוח - היא החכמה. חקק וחצב בה - כלומר רוח השני היוצא מן הרוח הוא חקיקת האותיות, וחצב עוד בהם האותיות ממש בהמשך הדברים עד למטה, והם האותיות הרשומות בכסא והכתובות בלוחות והם כ"ב אותיות, שלשה מהם אמות ושבע כפולות ושנים עשר פשוטות, ומכולם נעשה רוח אחד וזהו החכמה:

יא שלש מים מרוח - והוא הבינה, שהוא דקות דבר כמו המים שהוא דק שבבנין. ואתה רואה מן הרוח יוצא המים כמו רוח הפה. חקק - החקיקה שפעלה בנתיבות הבינה, וחצב - בהם בהשתלשלות עד מעשה בראשית תהו ובוהו ורפש וטיט. חקקן כמין ערוגה - כלומר כטבלא מרובעת. הציבן כמין חומה - שעשה להם דפנות. סככן כמין מעזיבה - מלמעלה כאוהל נטוי עליהם, וזהו מעשה בראשית שמים וארץ שיסודם בבינה:
עד כאן נמצא וחבל על דאבדין: